

بررسی ارتباط هیدرولیکی رودخانه کارون (مخزن) در محل سد کارون ۳ و چشمه‌های پایین دست قبل و بعد از آبدگیری سد

نورعلی داموغ^۱، حیدر زارعی^۲

۱- مدیر دفتر زمین شناسی، معاونت طرح و توسعه سد و نیروگاه، سازمان آب و برق خوزستان

۲- عضو هیئت علمی دانشکده مهندسی علوم آب، دانشگاه شهید چمران اهواز

ndamough@yahoo.com
zareih@scu.ac.ir

خلاصه

بعد از آبدگیری سد کارون ۳، علاوه بر افزایش دبی چشمه‌های موجود پائین دست، چشمه‌های جدیدی نیز ظاهر شده است. چشمه ابوالقاسم به عنوان مهمترین چشمه قبل از آبدگیری سد وجود داشته و بعد از آبدگیری، دبی آن افزایش یافته و همچنین چشمه فصلی مجاور آن به چشمه‌ای دائمی تبدیل شده است. در این پژوهش با استفاده از مطالعات زمین شناسی و هیدروژئولوژیکی امکان ارتباط هیدرولیکی رودخانه کارون در بالادست موقعیت سد با چشمه‌های یاد شده، قبل و بعد از آبدگیری مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد قبل از آبدگیری سد، ارتباطی هیدرولیکی بین رودخانه‌ی کارون و چشمه‌های مذکور وجود نداشته است اما با آبدگیری سد امکان ارتباط مخزن و چشمه‌ها برقرار شده است.

کلمات کلیدی: ارتباط هیدرولیکی، سد کارون ۳، چشمه ابوالقاسم

۱. مقدمه

ساختگاه سد و نیروگاه کارون ۳ در ۲۸ کیلومتری شرق شهرستان ایذه، در استان خوزستان قرار دارد (شکل ۱). موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه مطابق سیستم مختصات UTM در منطقه ۳۹ شمالی، مابین عرض های شمالی ۳۵۱۷۰۰۰ تا ۳۵۲۲۰۰۰ و طول های شرقی ۴۱۳۰۰۰ تا ۴۱۸۰۰۰ قرار دارد. افزایش دبی چشمه ابوالقاسم و تبدیل شدن چشمه مجاور آن به چشمه‌ای دائمی بعد از آبدگیری سد (بویژه افزایش دبی قابل توجه آنها از ۳۰۰ لیتر به حدود ۲/۵ متر مکعب در ثانیه) و نگرانی هایی که از لحاظ امکان فرار آب بیشتر از مخزن سد در نتیجه ی توسعه ی کارستی شدن این چشمه ها وجود دارد، نیازمند مطالعه ای گسترده در این رابطه می باشد. گرچه متأسفانه، تلاش نگارنده به منظور دستیابی به گزارش های مراحل مطالعاتی این سد (به دلیل مخالفت کارفرما) و استفاده از آن در این تحقیق میسر نگردید، با این وجود، در این پژوهش تلاش شده است با استفاده از بررسی عکس های هوایی و تصویر ماهواره ای و نیز بازدیدهای زمینی و با کمک تنها اطلاعات دریافتی از سوابق مطالعاتی پروژه احداث سد (داده های مربوط به تغییرات سطح ایستابی گمانه ها و تغییرات کمی و کیفی رودخانه، مخزن، گمانه شماره ۴ و چشمه ها قبل و بعد از آبدگیری سد) نسبت به امکان سنجی ارتباط هیدرولیکی رودخانه کارون در بالادست موقعیت سد در زمان قبل از آبدگیری و مخزن سد بعد از آبدگیری با چشمه های یاد شده بررسی های لازم انجام گیرد.